

Bælgplanter er fremtiden

Jensen, Christian Richardt

Published in:
Politiken

Publication date:
2015

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Jensen, C. R. (2015). Bælgplanter er fremtiden. *Politiken*, 7.

Mandagsanalyse: Bælgplanter er fremtiden

Hvis Danmark reducerer importen af sojabønner, hjælper vi både os selv og biodiversitet i Sydamerika.

Sojabønneplanten er varmekrævende og dyrkes især i USA, Argentina, Brasilien og Kina. Ernæringsmæssigt er sojabønne ideel for både dyr og mennesker. Sojamel med op til 50 procent protein er presseresten efter udvinding af olie fra sojabønner. Og sojamel anvendes i stor stil til foder til svin, kyllinger, kvæg, heste, får og fisk og er et af verdens vigtigste foderstoffer.

Samtidig med at verdens velstand og befolkning stiger, øges forbruget af kød og mejeriprodukter hvert år og ventes mere end fordoblet for kød til 465 millioner tons i 2050 og tilsvarende for mejeriprodukter. Middelklasseforbrugeren efterspørger i højere grad forarbejdede fødevarer, hvor kød har en større andel. Danmark er en af Europas førende svineproducenter, og fra Argentina og Brasilien importeres årligt ca. 1,5 millioner tons sojamel fra et areal svarende til Sjælland. Danmarks import af sojamel svarer til 5 procent af Europas import.

CHRISTIAN
RICHARDT
JENSEN

Eksporten fra Argentina og Brasilien har store virkninger på natur og biodiversitet på grund af bl.a. skovrydning og moderne monokulturdyrkning på store arealer i disse lande. Og vi kan ændre på denne negative spiral, hvis vi vil.

Det kan f.eks. ske via certificering, så sojabønneproduktionen sker på miljømæssigt forsvarlig måde uden nye skovrydninger. Danmark er på vej til at tilslutte sig certificeringsordninger, men trods disse vil biodiversiteten stadig være under pres i Argentina, Brasilien og andre lande. Derfor vil lokalt produceret protein være langt at foretrække.

For nuværende svarer vor import af sojamel til import af ca. 0,53 millioner tons protein. Sammenlignet hermed svarer danskproduceret rapskage til 0,11 millioner tons protein. Dette er hovedsageligt et resultat af rapsfrøenes anvendelse til udvinding af olie til biodiesel, og presseresten anvendes som proteinfoder, rapskage. Protein i høstede danske bælgplanter, især ærter, svarer kun til 0,01 millioner tons protein årligt.

En hurtig måde at øge dansk produceret protein på er at øge proteinindholdet i korn på arealer, der ikke er følsomme over for højere tildeling af kvælstof. Siden Vandmiljøplan 2 blev implementeret i 1998, er det danske kornudbytte stagneret, og proteinindholdet er faldet drastisk fra ca. 11-12 procent til 8-9 procent. Danmarks kornareal er for tiden ca. 1,4 millioner hektar, der giver et kerneudbytte på ca. 8 millioner ton tørstof. Hvis proteinindholdet øges til tidligere niveau ved øget kvælstoftilførsel, svarer dette merindhold til ca. 0,15 million tons protein. For tiden arbejder regeringen med at kordække landet med kvælstofretentionskort. Herved vil betydelige landområder, moræne højjorde af god kvalitet, kunne identificeres, hvor højere kvælstofgødskning kan tolereres uden fare for kvælstofudvaskning til sårbare ferske vande.

I Danmark dyrkes der raps på 7 procent af landbrugsarealet. Af frøene anvendes en tredjedel til olie, mens to tredjedele er den proteinrige rapskage, som svarer til ca. 20 procent af det importerede sojaprotein. Udbyttet af raps øges ca. 2 procent om året gennem planteforædling. Udbyttet op til over 6 tons per hektar er opnået i vækståret 2014 i vinterraps. Herved er det ikke urealistisk, at udbyttet kan fordobles inden for en kort årrække som et resultat af et større areal samtidig med højere udbytte per arealenhed. Med ud-

7 pct. af landbrugets arealer dækkes af rapsmarker.

fasning af fossile bændsler vil en øget produktion af raps til biodiesel og protein umiddelbart kunne stimuleres.

DYRKNING AF bælgplanter er en hensigtsmæssig måde at øge proteinforsyningen på. Den nuværende produktion er lav. Potentialet for at øge produktionen er betydeligt, men kræver udvikling af sygdoms/skadedyrsresistente arter af ært, hestebønne, lupin mv. Europa er her begrænset af modstand mod brug af genmodificerede planter, som har vist sig at være et 'short cut' i resistensforædling.

Herudfra kan det estimeres, at Danmark med nuværende muligheder kan halvere sojaproteinimporten, hvis vi tillader højere kvælstofgødskning i korn, øger rapsarealet og øger produktionen af protein fra bælgplanter. Derudover kan verden, hvis vi satser videnskabeligt, stå over for en revolution i produktion af protein fra andre afgrøder. Af græs kan der høstes op til 22 tons biomasse per hektar. Græs vokser hele året og samler kvælstof op, hvorfor kvælstofudvaskning nedsættes selv ved høj kvælstoftilførsel. Forskere ved Aarhus Universitet, der arbejder på dette projekt, har antydnet, at der kan udvindes helt op til 4 tons protein per hektar efter udvikling af egnede ekstraktionsmetoder.

Opsummerende: Sojabønneproteinimporten kan halveres inden for en kort årrække ved at øge kvælstofgødskning til kornet, øge rapsarealet og øge bælgplanteproduktionen. Herved nedsættes miljødelæggelser andre steder i verden. Potentielt på længere sigt kan ekstraktion af protein fra andre afgrøder, herunder græs og 'farming' af proteinholdige insekter, udvikles i stor skala.

analyse@pol.dk

Christian Richardt Jensen, docent, dr.agro., Institut for Plantevidenskab, Københavns Universitet.